

การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล
คลองอุตะเถา อำเภอบางบาล จังหวัดสงขลา
The Application of the Principles of Aparihaniyadhamma in the
Administration of Khlong U Taphao Subdistrict Administrative
Organization, Hat Yai District, Songkhla Province

¹สรายุทธ์ พรหมรักษ์ ²พระครูบวรชัยวัฒน์

¹Sarayout Phromrak ²Phrakru Bowonchaiwat

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

^{1,2}Mahamakut Buddhist University Srithammasokkarat Campus

¹Corresponding author, e-mail: sarayut.khaew@gmail.com

Received May 5, 2025; Revised May 24, 2025; Accepted: August 26, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุตะเถา อำเภอบางบาล จังหวัดสงขลา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์ในเชิงลึก มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุตะเถา อำเภอบางบาล จังหวัดสงขลา 2. เพื่อศึกษาหลักอปริหานิยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท 3. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุตะเถา อำเภอบางบาล จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุตะเถา ได้มีการนำหลักอปริหานิยธรรมมาประยุกต์ใช้อย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะการจัดการประชุมที่สม่ำเสมอ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมภายในองค์กร 2. มีการพัฒนาการบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท 3. การพัฒนาการบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุตะเถา อำเภอบางบาล จังหวัดสงขลาสามารถเป็นต้นแบบให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้ จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุตะเถา อำเภอบางบาล จังหวัดสงขลา เพื่อต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุตะเถาดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการ และสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างถูกต้อง ย่อมนำไปสู่ความกินดีอยู่ดีของประชาชน รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุตะเถาก็จะเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนในเขตความรับผิดชอบ และการพัฒนาองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

คำสำคัญ : การบริหาร; การประยุกต์ใช้; หลักอปริหานิยธรรม

Abstract

The research article on the application of the principle of non-perishableness in the administration of Khlong U-Tapao Subdistrict Administrative Organization, Hat Yai District, Songkhla Province is qualitative research in depth interview. The objectives are 1. To study the administration of Khlong U-Tapao Subdistrict Administrative Organization, Hat Yai District, Songkhla Province 2. To study the principle of non-perishableness in Theravada Buddhism 3. To study the application of the principle of non-perishableness in the administration of Khlong U-Tapao Subdistrict Administrative Organization, Hat Yai District, Songkhla Province. The research results found that 1. Khlong U-Tapao Subdistrict Administrative Organization has clearly applied the principle of non-perishableness, especially in organizing regular meetings to create participation within the organization. 2. There has been a development of administration according to the principle of non-perishableness in Theravada Buddhism. 3. The development of administration according to the principle of non-perishableness of Khlong U-Tapao Subdistrict Administrative Organization, Hat Yai District, Songkhla Province can be a model for other local administrative organizations. From the above information the researcher is interested in studying the application of the principle of imperishableness in the administration of Khlong U-Tapao Subdistrict Administrative Organization, Hat Yai District, Songkhla Province. The aim is to enable Khlong U-Tapao Subdistrict Administrative Organization to operate efficiently, respond to the needs, and solve the problems of the people correctly. This will lead to the well-being of the people, and Khlong U-Tapao Subdistrict Administrative Organization will be an organization that is efficient in providing public services to the people in its area of responsibility and in developing the organization to be more progressive.

Keywords: Management; Application; Principle of Non-Destructiveness

บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้และเป็นกลไกสำคัญในการกระจายทรัพยากรการพัฒนาของรัฐไปสู่ชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการกระจายอยู่ทั่วทุกพื้นที่และมีอำนาจในการบริหารจัดการตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 โดยยกฐานะจากสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า

ปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท นอกจากอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แล้ว พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ภายใต้อำนาจหน้าที่ที่ความรับผิดชอบดังกล่าว การที่จะดำเนินการให้ประสบความสำเร็จตามหน้าที่ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ได้ โดยส่วนสำคัญขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเอง (นิพนธ์ ทานุราญ, 2560)

การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องประกอบด้วย มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีทิศทางในการปฏิบัติงานที่มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน การสร้างความรู้ ความเข้าใจและถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่บุคลากรในองค์กร การส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุด ผู้บริหารต้องมีลักษณะความเป็นผู้นำสูง มีความรู้ความสามารถ กล้าคิด กล้าเปลี่ยนแปลง กล้ารับผิดชอบในการตัดสินใจในการดำเนินงาน และมีความคิดริเริ่มในโครงการใหม่ ๆ บุคลากรในองค์กรมีความรู้ความสามารถและมีความรับผิดชอบ ต้องมีการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรได้เข้ารับการอบรมและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การบริหารงานที่มีความคล่องตัว ส่งเสริมให้องค์กรมีการบริหารงานที่มีความคล่องตัว เพื่อลดขั้นตอนในการทำงานให้สั้นลง ทั้งนี้ ผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดนโยบายหรือทิศทางการทำงาน ในขณะที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องนำแผนและนโยบายลงสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร และการรับฟังความคิดเห็นจากภายนอก ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน ในขณะที่หลักธรรมกับการบริหารตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาที่นำมาประกอบในการใช้งานบริหารงานของผู้บริหารนั้นคือ หลักการบริหารนิยธรรม 7 ประการ ดังนี้ 1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกัน ประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ 4) สักการะเคารพนบถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย มองเห็นความสำคัญแห่งถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันพึงรับฟัง 5) บรรดากุลสตรีกุมารีทั้งหลายให้อยู่ดีโดยมีอุกขมเหง หรือจตุคร่าชื่นใจ 6) เคารพสักการบูชาเจตีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่าง ๆ) ของคนในชุมชน และ 7) จัดให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (นวโกวาท ฉบับประชาชน, 2540)

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอู่ตะเภา ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลคลองอู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่ขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นตามนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นในทุกมิติ ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการเมืองการบริหาร ดังนั้น การจะดำเนินการไปสู่เป้าหมายตามนโยบายได้นั้น บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอู่ตะเภามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดความสำเร็จได้ ซึ่งที่ผ่านมาพบว่า การบริหารงานภายในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอู่ตะเภายังมีปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาการทุจริตต่อหน้าที่ ขาดความรับผิดชอบเอาใจใส่ดูแลประชาชนและไม่มีความโปร่งใส ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ ทำให้เกิดการก้าวก่ายการทำงานกันและกัน

การประชุม มักมีการประชุมไม่พร้อมเพรียงกัน เป็นการประชุมเร่งด่วน ไม่มีการแจ้งล่วงหน้า ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการ ผู้เข้าร่วมประชุมมักไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ย่อมนำมาสู่การบริหารจัดการภายในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภาอย่างแน่นอน และส่งผลต่อการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนต่อไป

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภาดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการ และสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างถูกต้อง ย่อมนำไปสู่ความกินดีอยู่ดีของประชาชน รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภาจะเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนในเขตความรับผิดชอบ และการพัฒนาองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาหลักการบริหารนิยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Interview Research) แบบสัมภาษณ์ในเชิงลึก (In depth Interview) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

การศึกษาจากเอกสาร ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยอาศัยข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก ฉบับแปลไทยของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อศึกษาหลักธรรมว่าด้วยเงื่อนไขแห่งความไม่เสื่อมถอยขององค์กร โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การปรึกษาหารือ ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ และธรรมาภิบาลในเชิงพุทธ ซึ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานในการพัฒนาองค์กรให้มั่นคง ยั่งยืน และได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ขณะเดียวกันผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลชั้นทุติยภูมิจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานราชการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อทำความเข้าใจบริบท โครงสร้าง และปัญหาในการดำเนินงาน ตลอดจนวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการจัดการที่เหมาะสม ซึ่งข้อมูลทั้งหมดนี้มีส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการบริหารสมัยใหม่อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทและเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุตะเถา โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุตะเถา จำนวน 4 คน และกลุ่มเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุตะเถา จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 10 รูป/คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งมุ่งเน้นคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ คือ มีประสบการณ์ในการทำงาน มีบทบาทในการกำหนดนโยบายหรือปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานในระดับท้องถิ่นและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณภาพ หลากหลาย และครอบคลุมประเด็นสำคัญในการวิจัย โดยเฉพาะในแง่มุมมองของการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการพัฒนาและบริหารจัดการองค์กรท้องถิ่นให้มีความยั่งยืน สมดุล และเกื้อกูลต่อชุมชนทั้งในด้านโครงสร้างระบบงาน และมีทิศทางจิตวิญญาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured In-depth Interview) ซึ่งได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาว่าด้วยการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุตะเถา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวแบ่งออกเป็น 4 ตอนเพื่อให้ครอบคลุมทั้งมิติพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลและประเด็นสาระสำคัญในการวิจัย ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ อาทิ ตำแหน่ง ประสบการณ์ และบทบาทหน้าที่ในองค์กร ซึ่งมีผลต่อความเข้าใจในประเด็นที่วิจัย ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจ และแนวทางการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในกระบวนการบริหารงานในระดับตำบล ตอนที่ 3 มุ่งเน้นการค้นหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารที่สอดคล้องกับหลักธรรมดังกล่าว ทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ และตอนที่ 4 เป็นส่วนของข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูล ซึ่งมีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความมั่นคง ยั่งยืน และสอดคล้องกับหลักการแห่งความไม่เสื่อมในพระพุทธศาสนา

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการสำคัญที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและตรงประเด็นในการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุตะเถา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาโดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) ผู้วิจัยดำเนินการขอเอกสารอนุญาตการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัยเพื่อให้ได้รับการตรวจสอบข้อมูลว่าถูกต้องหรือไม่ หากเมื่อได้รับการตรวจสอบผ่านแล้วก็จะดำเนินการในส่วนถัดไป ผู้วิจัยได้ทำการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงการขออนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ให้ข้อมูล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

2) ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายและกำหนดเวลาสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 10 รูป/คน ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา, กลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุ

ตะเภา, กลุ่มเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา ที่เป็นตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา โดยกำหนดให้การสัมภาษณ์เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่เหมาะสมและสะดวกสำหรับผู้ให้ข้อมูล และจะไม่มีเปิดเผยใบหน้าและชื่อ-นามสกุลที่แท้จริงและใช้เวลาในการสัมภาษณ์ต่อคนประมาณ 45 นาที

3) ผู้วิจัยทำการสร้างสัมพันธภาพ แนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ อธิบายวิธีการเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ โดยการชี้แจงถึงสิทธิและอิสระของกลุ่มตัวอย่างที่จะเข้าร่วมการวิจัยโดยไม่บังคับ และข้อมูลจะถูกรักษาไว้เป็นความลับ และนำเสนอในภาพรวมต่อไป

4) ผู้วิจัยขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างในการบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ และจดบันทึกข้อมูลสำคัญและหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วเสร็จ ผู้วิจัยจัดระบบข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ อภิปรายผล และสรุปผลนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) โดยอาศัยแนวทางการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ตามธีม (Thematic Analysis) เพื่อให้สามารถตีความข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึกได้อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการถอดเทปคำสัมภาษณ์ แล้วตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา จากนั้นจึงดำเนินการอ่านข้อมูลซ้ำหลายรอบเพื่อจับประเด็นสำคัญและจัดจำแนกเนื้อหาตามหมวดหมู่ (Coding) ที่สะท้อนถึงการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรม 7 ประการในการบริหารองค์กร ซึ่งหมวดหมู่ที่ได้จะถูกนำไปวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ในงานวิจัย ได้แก่ แนวทางการบริหารงานใน 4 ด้านขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ด้านงานทั่วไป ด้านการเงินการคลัง ด้านการบริการสาธารณะ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถอธิบายและสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างลุ่มลึก รอบด้าน และสะท้อนถึงรูปแบบการบริหารท้องถิ่นที่บูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชนอย่างแท้จริง

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่าการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเศรษฐกิจ การบริการสาธารณะ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ภายใต้โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในส่วนการวิเคราะห์การบริหารจัดการในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกประเด็นการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองอยู่ตะเภา อำเภอนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ (1) ด้านการบริหารงานทั่วไป (2) ด้านการบริหารการเงิน การคลัง และงบประมาณ (3) ด้านการบริการสาธารณะ และ (4) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด

สงขลา, 2568) ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาการบริหารงานท้องถิ่นต่อไป

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาหลักอภิปธานิยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ของหลักอภิปธานิยธรรมซึ่งเป็นคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนาเถรวาทปรากฏในพระไตรปิฎก หมวดพระวินัยปิฎก และอรรถกถาของพระพุทธองค์ในการวางรากฐานของความมั่นคงแห่งหมู่สงฆ์ได้ว่า หลักธรรมนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ประการ ซึ่งเมื่อหมู่ชนยึดถือและดำรงอยู่ด้วยความเคารพในหลักการดังกล่าว ย่อมนำมาซึ่งความเจริญ ไม่เสื่อมถอย ทั้งในด้านจิตใจ การอยู่ร่วมกัน และการบริหารจัดการ โดยสาระของหลักอภิปธานิยธรรมเน้นไปที่ความสามัคคี ความเคารพในระบบและผู้อาวุโส การปฏิบัติตนอย่างมีวินัย และการชำระใจซึ่งคุณธรรมอันพึงมีของหมู่คณะในบริบทของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(พระครูสรวิชัย, 2560) หลักธรรมนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางองค์กร ความโปร่งใสในการดำเนินงาน และการยกระดับจริยธรรมของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อันจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและการพัฒนาอย่างยั่งยืน การวิเคราะห์ในประเด็นนี้จึงมุ่งพิจารณาความเข้าใจ ความหมาย และสาระสำคัญของหลักอภิปธานิยธรรมแต่ละข้อ โดยใช้แนวคำสอนจากคัมภีร์บาลี อรรถกถา รวมถึงความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิทางพระพุทธศาสนาและผู้ปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่น เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำหลักธรรมดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายและจริยธรรมในการบริหารงานท้องถิ่นอย่างแท้จริง

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การประยุกต์ใช้หลักอภิปธานิยธรรมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองคูเต่า อำเภอกาบัง จังหวัดสงขลา พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลคลองคูเต่า มีการน้อมนำหลักอภิปธานิยธรรมมาใช้ในการบริหารงานในหลายมิติ ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ว่าเป็นรูปธรรมในเชิงโครงสร้าง วัฒนธรรมองค์กร และความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร โดยมีสาระสำคัญสอดคล้องกับหลักธรรมทั้งเจ็ดประการอย่างชัดเจนการจัดประชุมอย่างต่อเนื่องและมีระบบขององค์กรถือเป็นการแสดงออกถึงการประยุกต์ใช้หลัก “หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์” ได้อย่างเหมาะสม โดยผู้บริหารให้ความสำคัญกับการประชุมประจำเดือน เพื่อรายงานผลการดำเนินงาน รับฟังปัญหา และกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกัน แม้ในบางช่วงจะประสบปัญหาเรื่องการแจ้งวาระล่วงหน้าหรือการเข้าร่วมที่ไม่ครบองค์ประชุม แต่โดยภาพรวมสะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจในการบริหารงานโดยใช้กระบวนการประชุมเป็นแกนกลางของการประสานงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารเชิงธรรมาภิบาลขณะเดียวกันการปฏิบัติงานร่วมกันในลักษณะทีมเวิร์ก การประชุมที่เกิดขึ้นโดยพร้อมเพรียง และการตัดสินใจร่วมกันอย่างมีฉันทามติ ล้วนสะท้อนถึงการน้อมนำหลัก “พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และทำกิจร่วมกัน” (พระมหาน้าเกียรติ วิสุทฺโธ, 2563) มาใช้ได้อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะในกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือหลายฝ่าย เช่น การจัดเวทีประชาคม หรือการลงพื้นที่ร่วมกับชุมชน ซึ่งส่งผลให้เกิดความสามัคคีภายในองค์กร และลดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานนอกจากนี้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ต่างยึดมั่นในระเบียบข้อบังคับของราชการอย่างเคร่งครัด ไม่มีการบัญญัตินโยบายใหม่โดยมิชอบ หรือดำเนินการใด ๆ ที่ขัดกับหลักการและมติขององค์กร ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงการนำหลัก “ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้” มาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีวินัยทางการบริหาร การยึดแนวทางที่ได้รับความเห็นชอบร่วมกันเป็นหลัก ทำให้เกิดความต่อเนื่องในนโยบายและลดความเสี่ยง

จากการใช้อำนาจโดยพลการในด้านความสัมพันธ์ภายใน พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีความเคารพและยอมรับในตัวผู้นำองค์กรโดยดูจากพฤติกรรมและคุณธรรมมากกว่าตำแหน่ง โดยเฉพาะคุณลักษณะของผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำเชิงเมตตา เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น และแสดงบทบาทในการชี้แนะองค์กรอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับหลัก “เคารพนับถือผู้นำหรือผู้ใหญ่” ที่เน้นการให้เกียรติผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และดำรงตนอย่างมีคุณธรรมด้านความเสมอภาคทางเพศ องค์กรมีแนวทางที่ชัดเจนในการให้โอกาสสตรีเข้ามามีบทบาทในงานบริหาร เช่น การมอบหมายให้เจ้าหน้าที่หญิงดำรงตำแหน่งวิเคราะห์นโยบาย พัฒนาชุมชน หรือเป็นตัวแทนในกิจกรรมระดับพื้นที่ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติหรือแบ่งแยกหน้าที่จากเพศสภาพ ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามหลัก “ให้เกียรติและคุ้มครองสตรี” ได้อย่างมีคุณค่าและยั่งยืน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการขององค์กรบริหารส่วนตำบลคลองอุต๊ะเกา อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา มีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะว่าการกำหนดนโยบายการบริหารอย่างชัดเจนนั้นเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุจิตร ชินสาร ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศด้านความโปร่งใส และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์องค์กรที่ชัดเจนสามารถเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ (อนุจิตร ชินสาร, 2564)

2. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า สารของหลักการบริหารนิยธรรมเน้นไปที่ความสามัคคี ความเคารพในระบบและผู้อาวุโส การปฏิบัติอย่างมีวินัย และการดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมอันพึงมีของหมู่คณะในบริบทของการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอาจจะมีปัญหาจากปัจจัยอื่นๆ ที่ขาดสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลของการดำเนินงานบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับ ปิณณพงศ์ วงศ์ณาศรี และคณะได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานโดยการใช้หลักการบริหารนิยธรรม 7 และหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (NPM.) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารงานโดยการใช้หลักการบริหารนิยธรรม 7 และหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (NPM.) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานโดยการใช้หลักการบริหารนิยธรรม 7 พบว่า ปัญหาจะอยู่ในส่วนของการส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม และการอารักขาคุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรมที่ต้องมีการใช้งบประมาณและความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งวัด โรงเรียน ชุมชน ซึ่งด้วยอุปสรรคงบประมาณที่ยังมีจำกัด ทำให้งบประมาณในการจัดโครงการ หรือการประชาสัมพันธ์ ยังไม่ทั่วถึง ส่วนปัญหาและอุปสรรคของการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (NPM.) พบว่า ปัญหาจะอยู่ในส่วน ของการตอบสนองความต้องการของประชาชน เนื่องจากประชาชนยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วม (ปิณณพงศ์ วงศ์ณาศรี และคณะ, 2561)

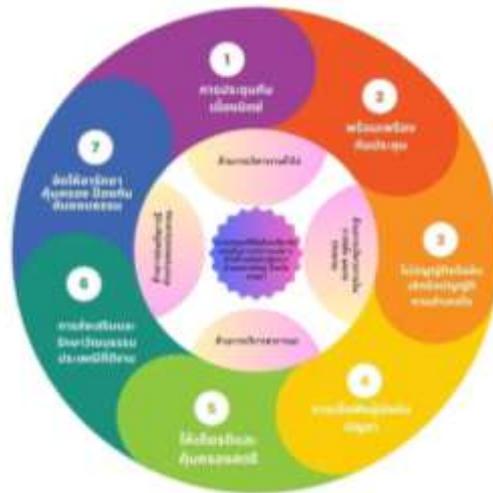
3. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารองค์กรบริหารส่วนตำบลคลองอุต๊ะเกา อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลานั้น ในด้านบริบทของ

การปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการเสริมสร้างระบบบริหารที่มีคุณภาพ โปร่งใส และยั่งยืนหนึ่งในประเด็นที่โดดเด่นคือการปฏิบัติตามหลัก “หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ” ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุต๊ะเกาะมีการจัดประชุมประจำเดือนระหว่างผู้บริหารกับเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง แม้บางช่วงมีอุปสรรคด้านความพร้อมเพรียงหรือการแจ้งวาระล่วงหน้า แต่ก็สะท้อนถึงเจตนารมณ์ของการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งไม่เพียงช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารงาน แต่ยังเอื้อต่อการสร้างความไว้วางใจในหมู่บุคลากร ดังที่พระภิกษุตาฐิตธมโม (แก้วประยูร) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ตามหลักอปริหานิยธรรมทั้ง 7 ด้าน โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แนวทางในการพัฒนาหลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พบว่า ควรมีการประสานงานกับบุคลากรและมีการประชุมกันอยู่เป็นประจำ ควรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กรมากขึ้นเพื่อที่จะทำให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยพร้อมเพรียงกัน ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรในด้านการกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ควรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กรเพิ่มมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรและผู้บังคับบัญชา ควรมีการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างผู้หญิงและผู้ชายโดยการมอบหมายการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับเพศ ควรมีการส่งเสริมและรักษาประเพณีวัฒนธรรมให้กับบุคลากรในองค์กรมากขึ้นและควรมีการส่งเสริมสนับสนุน โดยให้การอารักขาคู่ครอง ป้องกัน ศาสนาและมีการทำนุบำรุงศาสนาให้มากขึ้น (พระภิกษุตาฐิตธมโม (แก้วประยูร), 2566)

การอภิปรายผลตามหลักอปริหานิยธรรมทั้ง 7 ข้อ แสดงให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุต๊ะเกาะ มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมอย่างครอบคลุม ทั้งในมิติของโครงสร้าง กระบวนการบุคลากร และวัฒนธรรมองค์กร โดยสะท้อนให้เห็นว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไม่ได้เป็นเพียงหลักการเชิงนามธรรม หากแต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างระบบบริหารที่มั่นคง ยั่งยืน และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในระยะยาวได้อย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้จากหลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารงานองค์กร

จากภาพสามารถอธิบายได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุต๊ะเกา มีการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอและพร้อมเพรียง ซึ่งช่วยส่งเสริมการวางแผนร่วมกันและความสามัคคีในหน่วยงาน การดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบข้อกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่ตัดสินใจโดยพลการ ผู้บริหารได้รับความเคารพจากเจ้าหน้าที่ และเป็นแบบอย่างของผู้นำเชิงคุณธรรม ทั้งนี้ยังส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศโดยให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิของสตรีในองค์กร สนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนและชุมชน ซึ่งล้วนสอดคล้องกับหลักอารักขาคุ้มครอง และรักษาธรรม ทำให้องค์กรมีแนวโน้มพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืนตามแนวทางพระพุทธศาสนา

บทสรุป

จากการศึกษาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองอุต๊ะเกา พบว่าหน่วยงานมีพื้นฐานการบริหารที่มั่นคง มีโครงสร้างและนโยบายชัดเจน โดยเน้นการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดด้านการสื่อสารภายใน การติดตามผล และประสิทธิภาพการบริการ โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมและการบูรณาการหลักธรรมเข้าสู่การบริหาร งานวิจัยพบว่า องค์กรมีความพยายามนำหลักการบริหารนิยธรรมมาใช้ในเชิงปฏิบัติ เช่น การประชุมสม่ำเสมอ ความพร้อมเพรียง ความโปร่งใส และความเคารพในองค์กร อีกทั้งยังส่งเสริมบทบาทสตรี ความเสมอภาค และการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีช่องว่างในด้านระบบติดตามผล การควบคุมภายใน และการสร้างจริยธรรมในองค์กร ดังนั้น แนวทางการพัฒนาควรมุ่งเน้นการประชุมอย่างมีประสิทธิภาพ การตรวจสอบภายในที่โปร่งใส การอบรมคุณธรรมแก่เจ้าหน้าที่ การส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ และการปลูกฝังศีลธรรมแก่เยาวชนในชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้สอดคล้อง

กับหลักอภิปธานิยธรรม ที่สามารถยกระดับคุณภาพการบริหารและสร้างความมั่นคงยั่งยืนแก่ท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลักดันหลักอภิปธานิยธรรมสู่ระดับนโยบายท้องถิ่นควรบรรจุหลักอภิปธานิยธรรม 7 ประการไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นทางการ โดยเฉพาะในการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านธรรมาภิบาลและการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เป็นแนวทางกลางที่ยกระดับจริยธรรมของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน สร้างระบบการประเมินจริยธรรมและความโปร่งใสขององค์กรควรกำหนดเกณฑ์การประเมินผลที่มีมิติจริยธรรม โดยใช้หลักอภิปธานิยธรรมเป็นตัวชี้วัดในด้านความโปร่งใส ความสามัคคี การเคารพในผู้นำ และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเพิ่มความศรัทธาต่อหน่วยงานรัฐในระดับชุมชน

2. สนับสนุนการบูรณาการพุทธธรรมกับการบริหารงานภาครัฐกระทรวงมหาดไทยหรือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรจัดทำคู่มือการบริหารเชิงพุทธธรรม เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมในบริบทของตนเอง

3. สนับสนุนการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรในส่วนผู้บริหาร ให้ได้องค์ความรู้ทางด้านคุณธรรมและเน้นการไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลในแต่ละองค์กร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. อบรมผู้นำและเจ้าหน้าที่ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบธรรมาภิบาล โดยเน้นหลักอภิปธานิยธรรมเพื่อให้บุคลากรมีแนวคิดและพฤติกรรมสอดคล้องกับค่านิยมพุทธในการบริหาร

2. จัดประชุมและทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอเน้นการปฏิบัติตามหลัก “หมั่นประชุม” และ “พร้อมเพรียงกันประชุม” อย่างเป็นระบบ ด้วยการแจ้งล่วงหน้า มีระเบียบวาระ และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

3. ส่งเสริมบทบาทสตรีและเยาวชนในองค์กรจัดกิจกรรมเพื่อให้สตรีและเยาวชนมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมหรือดำรงตำแหน่งระดับชุมชน เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อสร้างวัฒนธรรมความเท่าเทียมและการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอภิปธานิยธรรมในระดับจังหวัดหรือนครเพื่อเปรียบเทียบระหว่างบริบทขององค์กรขนาดเล็ก (อบต.) กับองค์กรขนาดใหญ่ เช่น เทศบาลนคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด

2. วิจัยเชิงปริมาณเพื่อหาความสัมพันธ์เชิงสถิติ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามอภิปธานิยธรรมกับระดับความพึงพอใจของประชาชน หรือประสิทธิภาพองค์กร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าไปสู่การกำหนดนโยบายอย่างแม่นยำ

3. ศึกษาประสิทธิผลของแต่ละข้อในหลักการบริหารนิยธรรมแยกตามบริบทเพื่อค้นหาว่าหลักธรรมข้อใดสามารถนำมาปรับใช้ได้มากที่สุด และมีผลชัดเจนในด้านใดของการบริหาร เช่น ด้านงบประมาณ การประชุม หรือการจัดการบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

- นิพนธ์ ทาบุราญ. (2560). การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 8(3), หน้า 415–430.
- ปิ่นณพงค์ วงศ์ณาศรี, ศิวพร ว่องไว และอภิญญา ใจวงศ์. (2561). การบริหารงานโดยใช้หลักการบริหารนิยธรรม 7 และแนวทางการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (NPM). *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 10(2), หน้า 87–101.
- พระกฤษดา ฐิตธมโม (แก้วประยูร). (2566). การใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระครูสรวิชัย. (2560). การปกครองสงฆ์ด้วยหลักการบริหารนิยธรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานำเกียรติ วิสุทโธ. (2563). รูปแบบการใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารองค์กรเพื่อการพัฒนาชุมชนของวัดโพธิ์การาม ตำบลโพธิ์สูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(5), หน้า 1709–1724.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสงขลา. (2568). ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดสงขลา. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.sk-local.go.th/content/numssk-local.go.th+1sk-local.go.th+1>
- อนุจิตร ชิมสาร (2564). การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 15(1), หน้า 83-93.